

Meddelelser fra Landmænd. V.

Oversigt over indkomne Besvarelser af de i 1896 udsendte Spørgsmaal angaaende forskellige Forhold vedrørende Planteavl.

Bearbejdet af Konsulent **K. Hansen.**

I December 1896 udsendtes for femte Gang en Række Spørgsmaal til Landmænd vedrørende Planteavl og hvad der staar i umiddelbar Forbindelse dermed. Spørgeskemaet ledsagedes af en af „Statens Forsøgs- og Konsulentvirksomhed i Plantekultur“ undertegnet Skrivelse af lignende Indhold som i de foregaaende Aar. De udsendte Spørgsmaal vare følgende:

1. Var Udbyttet af Kornmarkerne afvigte Sommer over Middel m. H. t. Kvantitet og Kvalitet? —
2. Hvilken Dato omtrent begyndte Høsten af hver af de 4 Kornsorter, og hvornaar var den afsluttet? —
3. For Aarene 1890—96 bedes indført Begyndelsesdatoen (omtrentlig) for Høsten af de 4 Kornsorter i Deres egen eller en anden med Egnens Forhold overensstemmende Bedrift, forsaavidt Optegnelser haves herom. —
4. Hvilke Erfaringer har De i det sidste Aar gjort m. H. t. de i de senere Aar indførte Kornsorter saasom: Schlanstedter-Rug, Bretagne-Rug, Zeelænder-Rug, Prentice-Byg, Goldthorpe-Byg, Imperial-Byg, Beseler-Havre, Grenaa-Havre og andre Sorter? —
5. Har Græsnings- og Høudbyttet af Mark og Eng været over eller under Middel i afvigte Sommer i Kvantitet og Kvalitet? —
6. Hvornaar falder efter deres Skøn (eller Optegnelser) den gennemsnitlige Saatid paa deres Egn for: Rug, Hvede, Byg, Havre, Ærter, Boghvede, Runkelrøer, Turnips,

Kartofler? — 7. Gav Rodfrugterne afvigte Sommer over eller under Middel? Hvilke Arter og Sorter skønnedes at taale Tørken bedst? — 8. Har der været prøvet nye Rodfrugtsorter i Aar, og da hvilke og med hvilken Tilfredshed? — 9. Hvorledes lykkedes afvigte Sommer: Bælgsæd, Boghvede, Staldfoder, forskellige Handelsplanter, Rodfrugtfrø, Græsfrø? 10. Hvormange Ajlebeholdere findes omtrent i Deres Sogn, og hvormange heraf, antager De, er opført sidste Aar? — 11. Til hvilke Afgrøder anvendes Ajlen, og hvornaar køres den i Almindelighed ud? — 12. Hvormange Møddinghuse eller overdækkede Møddingsteder findes omtrent i Deres Sogn, og hvormange af disse, antager De, er opført sidste Aar? — 13. Paa hvilken Maade foregaar almindeligst Indkøbet af henholdsvis Kunstgødning og Markfrø (i Fællesskab, hos Stedets Købmænd, hos omrejsende Agenter el. a.). Bidrag til Belysning af Handelen med disse Artikler paa Deres Egn ere særdeles velkomne. — 14. Har der i Aarets Løb af Landboforeninger eller fra anden Side været foretaget noget særligt sigtende til at fremme Planteavl og Agerbruget (ikke Husdyr- og Mælkeribrug)? — 15. Hvilke Sædskeer benyttes paa Deres Egn? De bedes opgive et à to Exempler paa a) de almindeligste Former, b) mere forældede, men dog endnu benyttede, c) nyere Former, som benyttes i de mest fremskredne Jordbrug. I hvert Exempel bedes vedføjet, til hvilke Afgrøder der gives Staldgødning og til hvilke der eventuelt gives Kunstgødning, samt dennes Art. — 16. Hvilke Ukrudtsplanter var i særlig Grad fremtrædende sidste Sommer? — 17. Har der vist sig usædvanlige Forhold m. H. t. Svampeangreb paa Sæden (Brand, Rust, Meldug o. s. v.)? — 18. Har De i Deres Egn bemærket Sygdomme hos Rodfrugterne i Marken eller i Kulerne? — 19. Hvorledes har den almindelige Kartoffelsygdom optraadt i sidste Sommer? — 20. Er der sporet nogen Sygelighed i Kløver- og Græsmarken? — 21. Har Oldenborrelarver anrettet nogen Skade sidste Sommer? Hvilket Aar var det sidste Oldenborreaar paa Deres Egn? — 22. Har Smelderlarver eller Knoporme anrettet nogen Skade? — 23. Har Raagerne (sorte Krager) gjort nogen Skade? Saa vidt muligt bedes specielle Exempler meddelte. — 24. Har Graaspurven gjort nogen Skade og da hvorledes? — 25. Har der i Vinteren 1895—96 været Muse-

gnav i Vintersæden og har den af Musene anrettede Skade haft kendelig Indvirkning paa Udbyttet?

Der udsendtes 250 Skemaer. Af disse indkom i mer eller mindre fuldstændig udfyldt Tilstand ialt 177, nemlig fra:

Ahlefeldt-Laurvigen, F., Hofjægerm., Greve, Kjærsgaard, Ejby.
 Albrechtsen, H. S., Forp., Knivholt, Frederikshavn.
 Ammitzbøll, Propr., Marienborg, Horsens.
 Andersen, C., Forp., Snedinge, Skælskør.
 Andersen, S., Bolsmand, Snejbjerg, Herning.
 Baden, J. Chr., Propr., Vejerslevgaard, Hammel.
 Bagger, D. B., fhv. Forp., Guldborg, Saxkøbing.
 Barner, Chr., Forp., Løvenborg, Regstrup.
 Barner, V. v., Propr., Mørdrupgaard, Slangerup.
 Bauditz, Jagtjunker, Rørvig, Nykøbing, Sjæll.
 Bay, H., Propr., Rolykkegd., Nakskov.
 Bertelsen, K., Haubrogd., Aars.
 Berthelsen, C., Forp., Nislevgd., Otterup.
 Bertram, S., Gaardejer, Tjæreborg.
 Bjerregaard, C., Godsejer, Pandum, Nibe.
 Bokelmann, F., Forp., Nørregaard, Saxkøbing.
 Branth, H., Godsejer, S. Elkjær, Sulsted.
 Bredstrup, Propr., N. Ravnstrup, Hjallerup.
 Brockenhuus-Schack, Greve, Giesegd., Ringsted.
 Brodersen, P., Forp., Thygesminde, Kolding.
 Brun, O., Hofjægermester, Sædingegd., Rødby.
 Bülow, L., Propr., Donneruplund, Give.
 Bøgh, G. J., Handelsgartner, Horsens.
 Cederfeld de Simonsen, Kmhr., Erholm, Aarup.
 Christensen, C., Lærer, Emb Skole, Vraa.
 Clausen, H., Propr., Ny Klingstrup, Svendborg.
 Clausen, H. M., Forp., Humble, Rudkøbing.
 Clausen, Kammerraad, Borgnæs, Ærøskøbing.
 la Cour, A., Forstander, Næsgaard, Stubbekøbing.
 Dahl, F., Godsejer, Buderupholm, Skjorping.
 Dalgas, C., Skovrider, Birkebæk, Herning.
 Dorph-Petersen, Cand. polyt., Propr., Barfredshøj, Taastrup.
 Eckardt, Chr., Etatsraad, Ørumgd., Daugaard.
 Eriksen, P., Lærer, Tødsø Skole, Nykøbing, Jyll.
 Eskildsen, Propr., Jerlevgd., Vejle.

- Estrup, H., Hofjægermester, Ormstrup, Bjerringbro.
 Feilberg, Inspektør, Søborg, Esrom.
 Fenger, A., Propr., Bilring, Ringkøbing.
 Fenger, R., Driftsbestyrer, Bolbro, Odense.
 Fløytrup, Kæmner, Nyborg.
 Fønnesbeck-Wulff, Cand. polit., Forp., Vesterbygd., Svebølle.
 Friederichsen, J. D., Propr., Høvængegd, Nysted.
 Friis, S., Forp., Duelund, Kjellerup.
 Froberg, Forp., Sorvad, Allingaabro.
 Godt, Th., Propr., Højris, Ikast.
 Gram, H., Handelsgartner, Koldemosegd., Sorø.
 Grandjean, J. S., Stamhusbesidder, Vennerlund, N. Alslev.
 Grevenkop-Castenskiold, Hfjm., Hagedstedgaard, Holbæk.
 Grevenkop-Castenskiold, Ritm., Gyllingnæs, Horsens.
 Halvorsen, O., Forp., Nørlund Ladegd., Arden.
 Hansen, A. J., Forsøgsleder, Vesterhassing, Aalborg.
 Hansen, Fr., Statskonsulent, Askov, Vejen.
 Hansen, H., Branddirektør, Borupgd, Hillerød.
 Hansen, H., Styrmandsgaard, Godthaab, Rønne.
 Hansen, H P., Dyrslæge, Aalborg.
 Hansen, J., Hou Mølle, Lohals.
 Hansen, J. K., Gaardejer, V. Nebel, Guldager.
 Hansen, N. A., Landbrugskand., Dalum, Odense.
 Hansen, O., Gaardejer, Nestelsø, Næstved.
 Hansen, P., Lærer, Foersom, Tarm.
 Hansen, R., Grdj., Farum, Birkerød.
 Hansen, R., Inspektør, Oremandsgd., Præstø.
 Hansen, Forp., Høtofte, Kolind.
 Hasselbalck, R., Propr., Nørregd., Ø. Svenstrup.
 Hellmann, H., Propr., Grønnesøgd., Frederiksværk.
 Henriksen, J., Stroustrup, Idum, Holstebro.
 Henriksen, M., Bestyrer, Eskjær, Jebjærg.
 Henriques, A., Propr., Landsledgd., Stege.
 Hertz, Fr., Forp. Herlufsholm, Næstved.
 Heymann, N., Propr., Ragnesminde, Glostrup.
 Hildebrandt, Propr., Nebelgd., Silkeborg.
 Hindhede, A., Gaardejer, Ny Hindhede, Lem.
 Hofman Bang, Hofjægerm., Hofmansgave, Otterup.
 Holm, M. S., Landbrugskand., Madebjærggd., Samsø.
 Holm, P. K., Forp., Lerchenfelt, Kalundborg.

- Holt, M., Skovrider, Paabøl, Tarm.
 Hvass, Jægermester, Randrup, Skørping.
 Hvidberg, J., Gartner, Lille Ravnholt, Vinderup.
 Hvidt, D., Godsejer, Frihedslund, Ruds Vedby.
 Ingwersen, Joh., Propr., Hegnet, Durup.
 Jacobsen, C., Grdj., Dagelykkegd., Lohals.
 Jacobsen, N., Propr., Andkjær, Odder.
 Jacobsen, N. K., Propr., Herløvgd., Herløv.
 Jannum, K. R., Gaardejer, Flarup, Ydby.
 Jansen, C. J., Forp., Hverringe, Kerteminde.
 Jensen, A., Gaardejer, Bjeverskov, Borup.
 Jensen, C., Propr., Engelsborg, Lyngby.
 Jensen, J. C., Lærer, Taars Skole, Taars.
 Jensen, J. N., Propr., Skrillingegd., Middelfart.
 Jensen, N., Landbrugskand., Morsø Landbrugsskole, Nykøb. J.
 Jensen-Kamp, Inspektør, Marienborg, Stege.
 Jeppesen, Forstander, Staby, Ulfborg.
 Johannesen, Propr., Kirstinelund, Ballerup.
 Juel, N., Hfjm., ved Insp. Holm, Mejlgård, Grenaa.
 Jørgensen, A., Forstander, Fjellerad, Aalborg.
 Jørgensen, J., Grdj., Bækkehave, Svendborg.
 Jørgensen, Propr., Ryssensteen, Faare.
 Kattrup, K., Forp., Hellerup, Pederstrup.
 Kierkegaard, P., Propr., Carlslundegaard, Taastrup.
 Kirketerp, M., Propr., Lehnsgd., Gudhjem.
 Kjeldsen, M., Propr., L. Restrup, Hvam, Aalestrup.
 Kjeldsen, Godsejer, Havnø, Hadsund.
 Knudsen, P., Observator, Løvet Skov, Brædstrup.
 Koch, A., Propr., Nørmark, Lemvig.
 Krabbe, Jægermester, Hald, Viborg.
 Kristensen, T., Konsulent, Vrenderup, Vardø.
 Kristiansen, M., Lærer, Orte Skole, Aarup.
 Kristiansen, S. P., Horsbøl, Grindsted.
 Langkilde, Justitsraad, Christianslund, Bogense.
 Larsen, J., Godsejer, Gaardbogaard., Frederikshavn.
 Larsen, L., Lærer, Vennebjerg, Hjørring.
 Lassen, F., Forp., Bisgaard, Samsø.
 Lautrop, Forp., Gisselfeld, Haslev.
 Leegaard, Joh., Inspektør, Rosvang, Sjørring.
 Lemvigh, J., Etatsraad, Algistrup, Snertinge.

de Lichtenberg, Godsejer, Hessel, Grenaa.
 Lindegaard, Løjtnant, Forp., Raastrup, Kværndrup.
 Lisborg, P., Propr., Sandlynggd., Sorø.
 Lunøe, S., Inspektør, Fannerup, Kolind.
 Løbner, H. M., Lærer, Stenderup, Holsted.
 Mackeprang, J., Forp., Nakkebølle, Pejrup St.
 Madsen, M., Grdj., Bjørnskov, N. Snede.
 Madsen, N. P., Landbrugskand., Højskolen i Klank.
 Madsen, P., Lærer, Viuf Skole, Kolding.
 Moritz, Propr., Bajensgd., Sæby.
 Mortensen, S., Lærer, Kolind Skole, Kolind St.
 Mourier-Petersen, Etatsraad, Edelsborg, Skanderborg.
 de Neergaard, J., Etatsraad, Gundersløvholm, Herlufmagle.
 de Neergaard, Bruun, Hofjægern., Skjoldnæsholm, Ringsted.
 Nellemann, Lærer, S. Felding Skole, Troldhede.
 Nielsen, A., Landbrugskand., Svejstrup Østergaard, Alken.
 Nørdlund, H. K. J., Lærer, Ønslev, Eskildstrup.
 Okholm, H., Propr., Bøllinglde, Skjern.
 Olesen, O. C., Godsejer, Asdal, Hjørring.
 Olsen, J., Gaardejer, Landsgrav, Slagelse.
 Overgaard, K. K., Propr., Skarregd., Mors.
 Pallesen, A., Lærer, Gaardejer, Gjæraa, Asaa.
 Pedersen, G., Propr., Vindum Overgaard, Bjerringbro.
 Petersen, Chr., Grdj., Pedersborg, Sorø.
 Petersen, H., Godsejer, Mullerupgd., Slagelse.
 Pinholt, J. G., Lærer, Hove, Lemvig.
 Pinholt, V., Plantør, Vejrs, Varde.
 Pontoppidan, W., Propr., Thomasminde, Hinnerup.
 Rahbek, Ritmester, Bakkegaarden, Sparkjær.
 Rasmussen, J., Gaardejer, Kuditze, Nakskov.
 Rasmussen, S., Forvalter, Frydendal, Mørkøv,
 Rasmussen-Søkilde, N., Gaardejer, Fleninge, Korinth.
 Reetz, Kr., Lærer, Gjelsted Skole, Gjelsted.
 Reimuth, E., Propr., Ferslevgaard, Svenstrup.
 Rosen, T. R., Jægermester, Krabbesholm, Skive.
 Sams, P., Gaardejer, Svendsbjerg, Svinninge.
 Saxtorph, W., Propr., Sofienborg, Hillerød.
 Scavenius, Godsejer, Voergaard, Flauenskjold.
 Schmidt, Propr., Skæringsmunkgaard, Hjortshøj.
 Schroll, H., Kaptajn, Lykkenssæde, Højrup St.

Segelcke, S., Godsejer, Borupgd., Snekkersten.
 Sewell, S., Propr., Andigaard, Mørke.
 Sonne, Chr., Forp., Knuthenborg Avlsgd., Maribo.
 Spang, J., Godsforvalter, Rosenfeld, Vordingborg.
 de Steensen-Leth, Godsejer, Hvolgd., Uldum.
 Stender, L., Propr., Ladegaard, Rønne.
 Sønderstrup, Chr. L., Grdj., Sønderstrupgaard, Fjerritslev.
 Sørensen, C., Landvæsenskommissær, Læsø, Frederikshavn.
 Teilmann, J., Pastor, Bering, Hasselager.
 Tesdorpf, Hofjægermester, Ourupgaard, Nykjøbing, F.
 Thomsen, J., Propr., Alergaard, Borris.
 Thomsen, Overforvalter, Brattingsborg, Samsø.
 Toft, Eskild, Gaardejer, Hee.
 Ulrich, Forp., Aastrup, Tølløse.
 Valentiner, A. H., Forp., Sallerupgaard, Lundby.
 Watson, H., Lærer, Bederslev Skole, Kappendrup.
 Vestergaard, J. S., Gdrj., Klim, Fjerritslev.
 Vestergaard, Gjøttrup, Hornum.
 Vind, S., Hofjægermester, Sanderumgaard, Marslev.
 Welling, J. A., Forp., Visborggaard, Hadsund.
 Welling, R., Godsejer, Wellinggaard, Løgstør.
 Windfeld, Th., Propr., Tanderup, Ribe.

Spørgsmaalene Nr. 1, 5, 7, 16, 17, 18, 19 og 20, der tillige med enkelte andre er benyttet dels af Dr. E. Rostrup i „Oversigt over Landbrugsplanternes Sygdomme i 1896“ (dette Tidsskrifts 4. Bind) og dels af Undertegnede i „Planteavlen 1896“ („Tidsskrift for Landøkonomi“ 1896), forbigaas her med Henvisning til de nævnte Aarsoversigter. Opgivelserne om Høstens Begyndelse og Slutning og Høstens heraf beregnede Varighed for Kornarternes Vedkommonde er sammenstillet i hosstaaende Tabel 1, hvor Datoen for Høstens Begyndelse og Slutning for hver af de 4 Kornarter er beregnet landsvis som Gennemsnit af det bagefter Datotallene i Parentes vedføjede Antal Opgivelser. Det ses heraf, at Høsttiden har været henved en Uge længere i Jylland end paa Øerne, længst i Vest- og Nordjylland, kortest paa Fyn og Sjælland*). Det

*) Afvigelsen mellem denne Oversigtstabel og den tilsvarende i „Planteavlen 1896“ i „Tidsskrift for Landøkonomi“ hidrerer fra, at hin er fremgaaet af et større Antal Opgivelser end denne.

Tabel 1.
Kornhøstens Begyndelse, Slutning og Varighed i 1896.

Landsdel.	Rughøsten		Hvedehøsten		Byghøsten		Havrehøsten		Høstens Varig- hed. Dage
	beg.	slut.	beg.	slut.	beg.	slut.	beg.	slut.	
Nordjylland	$\frac{22}{7}$ (20)	$\frac{6}{8}$ (20)	$\frac{6}{8}$ (3)	$\frac{19}{8}$ (3)	$\frac{4}{8}$ (20)	$\frac{21}{8}$ (20)	$\frac{9}{8}$ (20)	$\frac{31}{8}$ (20)	41
Vestjylland	$\frac{25}{7}$ (13)	$\frac{7}{8}$ (13)	—	—	$\frac{4}{8}$ (12)	$\frac{21}{8}$ (12)	$\frac{13}{8}$ (12)	$\frac{3}{8}$ (12)	41
Midtjylland	$\frac{24}{7}$ (26)	$\frac{7}{8}$ (24)	—	—	$\frac{6}{8}$ (21)	$\frac{20}{8}$ (21)	$\frac{10}{8}$ (22)	$\frac{31}{8}$ (24)	39
Østjylland	$\frac{21}{7}$ (20)	$\frac{4}{8}$ (19)	$\frac{2}{8}$ (8)	$\frac{19}{8}$ (8)	$\frac{2}{8}$ (19)	$\frac{20}{8}$ (19)	$\frac{4}{8}$ (19)	$\frac{26}{8}$ (20)	37
Fyn, Langel., Ærø	$\frac{22}{7}$ (19)	$\frac{2}{8}$ (18)	$\frac{2}{8}$ (17)	$\frac{11}{8}$ (16)	$\frac{4}{8}$ (19)	$\frac{19}{8}$ (18)	$\frac{6}{8}$ (19)	$\frac{22}{8}$ (19)	32
Sjælland, Samsø .	$\frac{22}{7}$ (34)	$\frac{2}{8}$ (33)	$\frac{28}{7}$ (23)	$\frac{12}{8}$ (22)	$\frac{1}{8}$ (34)	$\frac{21}{8}$ (34)	$\frac{2}{8}$ (34)	$\frac{22}{8}$ (34)	32
Lolland, Falster, Møen, Bornh. .	$\frac{22}{7}$ (14)	$\frac{3}{8}$ (11)	$\frac{27}{7}$ (15)	$\frac{11}{8}$ (12)	$\frac{2}{8}$ (15)	$\frac{22}{8}$ (15)	$\frac{5}{8}$ (15)	$\frac{25}{8}$ (15)	35
Hele Landet . .	$\frac{28}{7}$ (146)	$\frac{4}{8}$ (138)	$\frac{1}{8}$ (66)	$\frac{14}{8}$ (61)	$\frac{3}{8}$ (140)	$\frac{21}{8}$ (139)	$\frac{7}{8}$ (141)	$\frac{27}{8}$ (144)	36

er fortrinsvis Havrehøsten, der falder noget senere i en stor Del af Jylland end paa Øerne.

I Tabel 2 er givet et Sammendrag af det brugelige Materiale, der indkom som Svar paa Spørgsmaal 3. En stor

Tabel 2.
Høsttidens Begyndelse for de 4 Kornarter i de forskellige Landsdele i Gennemsnit for Aarene 1890—96.

Landsdel.	Rug	Hvede	Byg	Havre
Nordjylland	$\frac{4}{8}$ (9)	$\frac{18}{8}$ (1)	$\frac{15}{8}$ (7)	$\frac{20}{8}$ (7)
Vestjylland	$\frac{2}{8}$ (4)	—	$\frac{11}{8}$ (4)	$\frac{16}{8}$ (4)
Midtjylland	$\frac{4}{8}$ (10)	—	$\frac{16}{8}$ (8)	$\frac{20}{8}$ (8)
Østjylland	$\frac{2}{8}$ (10)	$\frac{12}{8}$ (4)	$\frac{15}{8}$ (10)	$\frac{18}{8}$ (10)
Fyn, Langeland, Ærø.	$\frac{1}{8}$ (14)	$\frac{8}{8}$ (10)	$\frac{12}{8}$ (13)	$\frac{17}{8}$ (12)
Sjælland, Samsø	$\frac{1}{8}$ (20)	$\frac{7}{8}$ (16)	$\frac{10}{8}$ (19)	$\frac{12}{8}$ (18)
Lolland, Falster, Møen, Bornholm	$\frac{2}{8}$ (5)	$\frac{5}{8}$ (8)	$\frac{10}{8}$ (8)	$\frac{14}{8}$ (7)
Hele Landet	$\frac{2}{8}$ (72)	$\frac{10}{8}$ (39)	$\frac{13}{8}$ (69)	$\frac{17}{8}$ (66)

Tabel 3.
Oversigt over de opgivne almindelige Saatider for nedennævnte
Afgroder.

Afgroede og Saatid.		Antal Opgivelser om de anførte Saatider.							
		Nordjylland	Vestjylland	Midtjylland	Østjylland	Fyn, Langeland, Ærø	Sjælland, Samsø	Lolland Falster, Møen, Bornholm	Hele Landet
Rug	16.—31. Aug. . .	—	1	1	2	—	—	—	4
"	1.—15. Septbr. .	17	10	27	21	16	39	14	105
"	16.—30. " . . .	5	9	19	14	16	15	5	83
"	1.—15. Oktober	1	8	8	6	1	—	1	25
"	16.—31. " . . .	—	5	4	1	—	—	—	10
"	1.—15. Novbr. .	—	3	3	—	—	—	—	6
"	16.—30. " . . .	—	1	1	—	—	—	—	2
"	1.—15. Decbr. .	—	1	1	—	—	—	—	2
Hvede	15.—31. Aug. . .	—	—	—	1	—	—	—	1
"	1.—15. Septbr. .	2	—	3	13	17	36	13	84
"	16.—30. " . . .	3	1	—	6	11	14	7	42
"	1.—15. Oktober	1	—	—	2	—	—	1	4
Byg	16.—31. Marts. .	—	—	—	—	—	2	1	3
"	1.—15. April . .	—	—	2	10	13	29	14	68
"	16.—30. " . . .	6	2	14	21	14	31	7	95
"	1.—15. Maj . . .	18	13	19	9	5	6	—	70
"	16.—31. " . . .	6	4	5	—	—	—	—	15
"	1.—15. Juni . . .	1	1	1	—	—	—	—	3
Havre	16.—31. Marts . .	—	—	—	—	—	1	—	1
"	1.—15. April . .	2	5	8	7	9	18	11	60
"	16.—30. " . . .	12	12	24	24	17	32	11	132
"	1.—15. Maj . . .	18	10	16	9	3	9	1	66
"	16.—31. " . . .	2	1	—	—	—	—	—	3
Ærter	16.—31. Marts . .	—	—	2	2	2	13	6	25
"	1.—15. April . .	2	4	11	8	7	14	12	58
"	16.—30. " . . .	6	1	5	2	1	2	—	17
"	1.—15. Maj . . .	2	—	—	—	—	—	—	2
Boghvede	1.—15. "	—	1	2	1	3	1	—	8
"	16.—31. "	1	6	8	3	1	1	—	20
"	1.—15. Juni . . .	3	9	12	6	1	3	—	34
"	16.—30. "	1	—	2	—	—	—	—	3
Runkelroer	1.—15. April . .	—	1	—	2	2	3	1	9
"	16.—30. "	—	1	2	12	9	25	11	60

Afgroede og Saatid.		Antal Opgivelser om de anførte Saatider.							
		Nordjylland	Vestjylland	Midtjylland	Østjylland	Fyn, Langeland, Ærø	Sjælland, Samsø	Lolland, Falster, Møen, Bornholm	Hele Landet
Runkelroer	1.—15. Maj . . .	7	2	5	12	14	36	7	83
"	16.—31. " . . .	2	—	1	1	1	—	—	5
"	1.—15. Juni . .	—	—	1	—	—	—	—	1
Turnips	16.—30. April . .	1	—	—	—	—	1	—	2
"	1.—15. Maj . . .	5	5	3	8	4	6	1	32
"	16.—31. " . . .	15	13	16	19	11	14	2	90
"	1.—15. Juni . .	11	11	14	13	7	15	—	71
"	16.—30. " . . .	—	—	4	4	1	6	1	16
"	1.—15. Juli . . .	—	—	—	—	—	1	—	1
Kartofler	1.—15. April . .	3	3	11	1	2	8	3	31
"	16.—30. " . . .	8	7	17	8	8	19	4	71
"	1.—15. Maj . . .	12	9	9	16	13	23	8	90
"	16.—31. " . . .	3	1	1	4	2	2	—	13

Del af det indkomne Materiale er kasseret, fordi det kun indeholdt Oplysninger for de sidste 2—4 Aars Vedkommende. De fleste af de benyttede Opgivelser omfattede alle de paagældende 7 Aar, i nogle Tilfælde mangler dog Opgivelser for 1890 og enkelte for 1891. Det Antal Opgivelser, hvoraf Middeldatoen for de enkelte Landsdele og for hele Landet er beregnet, og som paa Tabellen er angivet i Parentes, er desværre for lille til at det kan anses for en paalidelig Angivelse af Middelhøsttiden i Landets forskellige Egne, men bekræfter iøvrigt hvad der fremgik af Tabel 1, at Kornarternes Modningstid falder kendelig senere i største Delen af Jylland end paa Øerne; særlig gælder dette for Vaarsæden.

Denne Forskel i Modningstid har vel flere Aarsager. En medvirkende Grund dertil ligger utvivlsomt i den forskellige Saatid. De herom indsamlede Oplysninger findes fremstillede i Tabel 3. Som det af det forholdsvis store Antal Opgivelser fremgaaer, saas mere end Halvdelen af Rugen efter Midten af September, en betydelig Del i Oktober, og endnu saar man

adskillige Steder Rug baade i November og December. Som Tabellen viser, falder de sene Saatider overvejende i Vest- og Midtjylland. Hveden saas saa godt som overalt i September, i overvejende Grad i Maanedens første Halvdel. Byggets Saatid strækker sig lige fra Marts til ind i Juni. Det aller-meste toradede saas dog i April, som det synes i noget større Udstrækning efter end før Maanedens Midte; paa de sydlige Øer er det meste dog saaet i første Halvdel af April, paa Fyn og Sjælland ses Saatiden at falde lidt senere, nemlig omkring Midten af April, og i Jylland falder Saatiden i størst Udstrækning i Maanedens sidste Halvdel. Opgivelserne fra Maj gælder næsten udelukkende sexradet Byg, hvoraf det meste saas i denne Maanedes første Halvdel. Havren træffes undtagelsesvis saaet i Slutningen af Marts, i mange Egne hele Landet over i første Halvdel af April, i overvejende Grad i denne Maanedes Maanedes sidste Halvdel, endnu mange Steder i Maj Maanedes første Halvdel, men undtagelsesvis senere. Det fremgaar af Tabellen, at Havrens Saatid falder betydelig mere samtidig i alle Landets Egne end Byggets og Rugens. Ærter saas i ikke ringe Udstrækning i sidste Halvdel af Marts, hovedsagelig i første Halvdel af April. Boghvede saas i sidste Halvdel af Maj og første Halvdel af Juni. Runkelroer og Kartoffler fortrinsvis sidst i April og først i Maj. Turnips gennem hele Maj og Juni Maaneder.

Sammendrages Materialet ved Benyttelse af de i Besvarelserne indførte Datoopgivelser, faas de i Tabel 4 gengivne Middelsaatider for de forskellige Afgrøder saa vel for de enkelte Landsdele som for hele Landet. Det ses da, at for Rugens og Hvedens Vedkommende falder Saatiden tidligst paa Sjælland, sildigst i Vestjylland, for hele Landet gennemsnitlig midt i September. Byg og Havre saas tidligst paa de sydlige Øer (6rd. Byg tidligst paa Sjælland), senest i Vest- og Nordjylland; for hele Landet: 2rd. Byg 21. April, Havre 23. April, 6rd. Byg 8. Maj. Ærter saas tidligst paa de sydlige Øer og Sjælland, sildigst i Nordjylland, gennemsnitlig 9. April. Boghvedens gennemsnitlige Saatid er 3. Juni. Runkelroer saas næsten samtidig i alle runkelroedyrkende Egne, nemlig omkring 1. Maj; Turnips gennemgaaende en Maaned senere. Kartoffler lægges overalt sidst i April eller først i Maj.

Tabel 4.
De vigtigste Afgrøders almindelige Saatid i de forskellige Landsdele.

Landsdel.	Rug	Hvede	2r. Byg	6r. Byg	Havre	Ærter	Boghvede	Runkelrøer	Turnips	Kartofler
Nordjylland	15/9	22/9	28/4	10/5	1/5	23/4	6/8	9/5	26/5	1/5
Vestjylland	25/9	24/9	29/4	10/5	26/4	10/4	1/6	27/4	28/5	28/4
Midtjylland	18/9	6/9	24/4	11/5	24/4	9/4	1/6	10/5	31/5	23/4
Østjylland	15/9	13/9	21/4	8/5	24/4	10/4	4/6	29/4	28/5	4/6
Fyn, Langeland, Ærø	17/9	14/9	18/4	—	29/4	8/4	18/6	29/4	26/5	30/4
Sjælland, Samsø .	11/9	12/9	15/4	1/5	19/4	4/4	21/5	1/5	27/5	28/4
Lolland, Falster, Møen, Bornh. .	14/9	15/9	12/4	—	16/4	2/4	—	29/4	24/5	27/4
Hele Landet . . .	16/9	16/9	21/4	8/5	23/4	9/4	3/6	1/5	27/5	29/4

Tabel 4 giver et Bidrag til Belysning, af hvormange Aglebeholdere og Møddinghuse der findes heri Landet, og i hvilken Grad Benyttelsen af disse Indretninger er i Fremgang. Saa vidt vides findes der hidtil ikke nogen Statistik derover. Medens de fleste af de udsendte Spørgsmaal omfattede Meddelerens Omegn uden nærmere Angivelse af dennes Størrelse, maa der selvfølgelig, hvor der forlanges bestemte Talopgivelser, tages Sigte paa et bestemt Landomraade, og i det foreliggende Tilfælde er der da udtrykkelig forlangt Oplysning om Antallet i Meddelerens Sogn. Det indkomne Materiale kan af flere Grunde ikke ventes at være synderlig nøjagtigt; dels bliver det nemlig til en vis Grad en Skønssag, hvad man forstaaer ved en Aglebeholder; og dels kan man selvfølgelig ikke forudsætte, at Meddelerne er i Stand til at skaffe sig nøjagtig Oplysning om Antallet. Med Hensyn til Begrænsningen af Begrebet Aglebeholder, fremgaar det af Materialet, at i alt Fald de fleste Meddelere herved kun har forstaaet saadanne større murede eller støbte Beholdere, som kan optage Ajlen for en længere Tid, medens nedgravede Tønder og lignende ganske smaa Beholdere, saa vidt det kan ses, som Regel ikke er

Tabel 5. Oversigt over Antal Ajebeholdere og Møddinghuse samt Ajlens Anvendelse.

Sogn og Poststation.	Ajebeholdere		Møddinghuse		Ajlens Anvendelse.
	Ialt	Opført sidste Aar	Ialt	Opført sidste Aar	
Hals, Læsø	20	10	0	0	Græs
Raabjærg, Frederikshavn .	2	0	0	0	Rug og Græs
Flade, —	(5)	0	0	0	Græs og Rodfrugter
Vennebjærg, Hjørring . . .	20	3	0	0	Græs og Rug
Taars, Taars	(20)	0	(5)	0	Græs og Rodfrugter
Asdal, Hjørring	(30)	(5)	2	0	Græs, Roer og Grønfoder
Volstrup, Sæby	(20)	—	0	0	Græs
Emb, Vraa	2	0	0	0	Græs og Rodfrugter
Asaa, Asaa	45	3	6	1	Græs og Rug
Vester-Hassing, Aalborg . .	4	2	0	0	Græs
Voer, Flaunskjold	—	—	0	0	Græs
Ørum, Hjallerup	10	(3)	(3)	0	Græs
Sulsted, Sulsted	3	2	0	0	—
Torslev, Skovsgaard	(5)	0	0	0	—
Bejstrup, Fjerritslev	6	4	1	0	Græs
Klim, —	8	1	0	0	Græs og Staldfoder
Sjørring, Sjørring	(4)	0	0	0	Græs
Ydby, Ydby	37	(5)	2	0	Græs
Lødderup, Nykøbing	(10)	5	2	1	Græs og Rodfr.
Sejerslev, —	20	2	1	0	Græs, Rug
Tødse —	50	3	3	0	Græs
Nord-Jylland	321	48	25	2	
Hove, Lemvig	12	3	8	1	Græs og Rodfr.
Lemvig —	—	—	—	—	Græs og Rodfr.
Bøvling, Faare	(30)	—	(30)	—	Roer og Vaarsæd
Idom, Holstebro	1	0	1	0	—
Ulfborg, Ulfborg	12	0	2	0	Græs
Hee, Hee	10	1	10	1	Græs
Brejning, Ringkøbing	3	1	3	1	Græs
Lem, Lem	8	2	5	2	Græs
Bølling, Skjern	2	0	0	0	Græs, Staldfoder og Rodfr.
Borris, Borris	0	0	0	0	—
Egvad, Tarm	0	0	0	0	—
Hoven, —	0	0	0	0	—
Aal, Varde	(25)	—	(5)	—	Græs

Sogn og Poststation.	Ajlbeholdere		Møddinghuse		Ajlens Anvendelse.
	Ialt	Opført sidsteAar	Ialt	Opført sidsteAar	
V. Nebel, Guldager	9	1	3	0	Græs
Tjæreborg, Tjæreborg	24	4	12	4	Græs og Vaarsæd
Farup, Ribe	4	2	3	3	Græs
Vest-Jylland	140	14	82	12	
Føvling, Holsted	45	8	30	4	Græs, Roer og Staldfoder
Vejen, Vejen	36	3	10	0	Græs og Rodfrugter
Faaborg, Varde	10	1	24	3	Græs
Grindsted, Grindsted	0	0	2	0	—
Give, Give	(5)	0	—	—	Græs
Jerlev, Vejle	(25)	—	2	0	Græs og Grønjordshavre
S. Felding, Troldhede	20	3	10	—	Græs og Rodfrugter
Langeskov, Ølholm	(5)	—	(4)	0	—
Arnborg, Herning	0	0	0	0	—
Snebjerg	5	—	7	2	Græs
Ikast, Ikast	50	10	2	0	Græs
Svostrup, Silkeborg	30	3	4	2	Græs og Grønjordshavre
Nørre Snede, Nørre Snede	—	—	—	—	Græs og Rodfrugter
Grædstrup, Brædstrup	60	6	—	0	Rodfrugter og Vaarsæd
Sjørslev, Kjellerup	(10)	—	(4)	—	Vaarsæd
Resen, Skive	(10)	(3)	4	—	Græs og Rodfrugter
Sevel, Vinderup	15	2	3	0	Græs, Vaarsæd og Rodfrgt.
Borris, Sparkjær	4	2	0	0	Græs
Grinderslev, Jebjærg	(50)	—	0	0	Græs og Vaarsæd
Tøndering, Durop	15	4	0	0	Græs og Kløver
Dollerup, Viborg	—	—	—	—	Græs og Rodfrugter
Vindum, Bjerringbro	25	6	6	0	Græs
Sahl, —	11	6	2	0	Græs og Rodfrugter
Hvam, Aalestrup	(6)	—	0	0	Grøn foder
Haubro, Aars	18	5	0	0	Græs og Rug
Farsø, V. Hornum	40	—	5	1	Græs
Ravnkilde, Arden	(20)	(8)	14	2	Græs og Rodfrugter
Buderup, Skjærping	5	1	4	2	Græs
Næsborg, Løgstør	10	3	0	0	Græs og Rodfrugter
Voxlev, Nibe	(25)	—	—	—	—
Midt-Jylland	555	74	137	16	
Gunderup, Aalborg	10	1	0	0	Græs
Ferslev, Svenstrup	10	4	0	0	Græs

Sogn og Poststation.	Ajlebeholdere		Møddinghuse		Aj lens Anvendelse.
	Ialt	Opført sidsteAar	Ialt	Opført sidsteAar	
Skibsted, Terndrup	4	1	0	0	Græs
Visborg, Hadsund	12	6	0	0	Græs
Gjesing, Allingaabro	(10)	—	—	—	Græs og Vaarsæd
Glæsborg, Grenaa	10	1	0	0	Græs og Rodfrugter
Ginnerup, Kolind	(5)	0	0	0	Græs og Rodfrugter
Kolind, —	12	3	3	2	Græs
Skjærring, Mørke	2	2	1	1	Græs
Skjærring, Hjortsøj	(25)	(3)	(5)	0	Græs
Vejerslev, Hammel	(20)	(6)	0	0	Græs
Trige, Hinnerup	—	—	—	—	Græs og Vintersæd
Koldt, Hasselager	(10)	3	(4)	—	Græs og Rodfrugter
Odder, Odder	(35)	—	—	—	Græs og Rodfrugter
Galten, Klank	27	4	5	2	Græs og Rodfrugter
Skanderup, Skanderborg	(10)	(2)	0	0	—
Dover, —	(35)	—	0	0	Græs, Roer og Vaarsæd
Gylling, Horsens	(20)	—	(5)	—	Græs og Rodfrugter
Tamdrup, —	50	5	4	0	Græs og Rodfrugter
Ørum, Daugaard	20	0	0	0	Græs
Viuf, Kolding	36	12	2	0	Græs, Roer, Staldfoder
Stenderup, —	20	3	0	0	Græs og Rodfrugter
Øst-Jylland	383	56	29	5	
Kavslunde, Kavslunde	3	0	0	0	Havre
Brenderup, Ejby	(35)	—	(5)	—	Græs og Rodfrugter
Gjelsted, Gjelsted	10	—	15	—	Græs og Rodfrugter
Orte, Aarup	30	2	2	0	Græs og Rodfrugter
Rørup, —	6	—	2	0	Græs
Skovby, Bogense	(35)	—	0	0	Græs
Bederslev, Kappendrup	13	2	0	0	Græs
Norup, Otterup	—	—	3	0	Græs
Otterup, —	(20)	—	0	0	Græs
Dalum, Odense	(25)	(3)	1	0	Græs og Rodfrugter
Davinde, Marslev	13	3	1	0	Græs
Hellerup, Pederstrup	(30)	—	—	—	Græs
Gislev, Kværndrup	120	30	12	0	Græs og Kløver
Aastrup, Peirup	(40)	—	0	0	Græs
Rise, Ærøskøbing	14	2	1	0	Græs og Staldfoder
Humble, Rudkøbing	20	0	0	0	Græs
Bødstrup, Lohals	35	(5)	1	0	Græs

Sogn og Poststation.	Ajlebeholdere		Møddinghuse		Ajlens Anvendelse.
	Ialt	Opført sidsteAar	Ialt	Opført sidsteAar	
Hov, Lohals	14	2	1	0	Græs og Kløver
Landet, Taasinge	15	0	0	0	Græs
Skaarup, Svendborg	50	—	5	—	Græs
Fyn m. Langeland og Ærø	528	49	49	0	
Ørslev, Skælskør	(10)	—	0	0	Græs
Drosselbjærg, Slagelse	(5)	—	0	0	Græs
St. Peters, —	9	1	7	0	Græs
Sæby, Ruds-Vedby	—	2	—	—	Græs
Besser, Tranebjærg	(50)	(3)	20	5	Græs og Rodfrugter
Onsbjærg, Koldby	35	—	—	—	Græs
Jordløse, Svebølle	4	0	1	0	Græs
Rørvig, Nykøbing	10	1	1	1	Græs
Føllelev, Snertinge	25	—	0	0	Græs
Herve, Svinninge	6	—	0	0	Græs
Frydendal, Mørkøv	1	0	0	0	Græs
Hagested, Holbæk	12	—	7	1	Græs
Tølløse, Tølløse	9	0	0	0	Græs
Saaby, —	2	0	0	0	Græs
Soderup, —	6	0	0	0	Græs
Rye, Roskilde	4	0	0	0	Græs
Tjæreby, Frederiksborg	5	0	0	0	Græs
Gjøløse, —	2	0	1	0	Græs
Farum, Birkerød	10	1	1	0	Græs
Lyngby, Lyngby	(5)	0	0	0	Græs
Herløv, Herløv	(10)	—	0	0	Græs
Ballerup, Ballerup	1	1	1	0	Græs
Reerslev, Taastrup	(5)	—	—	—	Græs
Karlsunde, —	1	0	0	0	Græs
Bjeverkov, Borup	14	4	2	1	Græs
Nordrup, Ringsted	4	—	0	0	Græs
Valsøllille —	(5)	0	—	—	Græs
Lynge, Sorø	2	1	3	0	Græs
Stenlille, —	15	3	4	—	Græs
Broby, Haslev	(15)	—	—	—	Græs og Rodfrugter
Gunderslev, Herlufmagle	6	0	0	0	Græs
Herlufsholm, Næstved	10	0	2	0	Græs
Nestelsø, —	3	0	1	0	Græs
Allerslev, Præstø	(25)	(5)	1	0	Græs

Sogn og Poststation.	Ajlebeholdere		Møddinghuse		Aj lens Anvendelse.
	Ialt	Opført sidsteAar	Ialt	Opført sidsteAar	
Kjøng, Lundby	12	0	1	0	Græs
Kastrup, Vordingborg . . .	2	0	0	0	Græs
Sjælland med Samsø . . .	340	25	53	8	
Damsholte, Stege	(15)	—	(5)	—	Græs og Rodfrugter
Kjeldby, —	(12)	(3)	4	0	Græs
Aastrup, Stubbekøbing . . .	10	0	5	0	Græs
Ønslev, Eskildstrup	(15)	—	(4)	—	Græs og Rodfrugter
Øster Ulslev, Nysted	4	0	5	—	Græs
Slemminge, Saxkøbing . . .	0	0	3	0	—
Sæddinge, Rødby	(25)	—	(25)	—	Græs
Hunseby, Maribo	15	0	5	0	Græs og Havre
Kjøbeløv, Nakskov	20	30	10	0	Græs
Arninge, —	0	0	0	0	—
Klemensker, Rønne	60	—	(5)	0	Græs
Øster Marie, —	40	3	60	1	Græs
Lolland, Falster, Møen og Bornholm	216	36	131	1	

regnet med. Talopgivelserne har i mange Tilfælde været ubestemt, og i den tabellariske Gengivelse kan der være begaaet en Del Fejl, der dog formentlig ere uden væsentlig Betydning. Besvarelser som: „vides ikke“ o. l. er der selvfølgelig intet Hensyn taget til. Hvor der f. Ex. er opgivet 15 à 25, 10 à 15 el. l. har man ved Sammenstillingen i Regelen benyttet Middeltallet. I en Del Tilfælde er der svaret f. Ex. „omtrent ved hveranden Gaard“ eller „ved en Tredjedel af Gaardene“ el. l.; i saadanne Tilfælde har man undersøgt Antallet af Gaarde i det paagældende Sogn og sat Tallet derefter. I nogle Tilfælde har Angivelserne været endnu mere usikre f. Ex. „mange“, „et meget stort Antal“, „kun ganske faa“ osv. Nogle af disse Opgivelser har man helt ladet ude af Betragtning; i andre Tilfælde har man f. Ex. ved Sammenligning med Nabsogne eller ad anden Sandsynlighedsvej sat et Tal, som man har maattet

formode ikke afveg ret meget fra det virkelige Forhold. Man har stadig haft for Øje ikke at sætte saadanne ubestemte Opgivelser for højt. De paagældende Tal, der saaledes maa anses for mindre sikre, og som ikke ere umiddelbart meddelte, ere i Tabellen sat i Parentes.

En Optælling vil vise, at der er givet Meddelelser fra 150 Sogne. Det samlede Antal Ajlebeholdere er 2483, hvilket svarer til ca. 16 (16·5) i hvert Sogn. Gaar man ud fra, at dette Tal er det gennemsnitlige for hvert Sogn hele Landet over, findes der i Landets 1700 Sogne ialt ca. 28000 Ajlebeholdere*). Vilde man herpaa bygge et løseligt Overslag over disses Nyttvirkning, vilde man komme til ganske interessante Talstørrelser. Antager man, at hver Beholder optager Ajlen fra en Besætning svarende til 20 Kør (alle Husdyr reducerede til Kør efter den almindelige Fremgangsmaade), da vil det nævnte Antal Beholdere optage Ajlen fra ialt 560000 Kør (Landets samlede Kreaturstyrke svarede i 1893 til 1675178 Stk. Hornkvæg). Regnes endvidere, at en Ko afgiver 6000 Pd. Urin i et Aar, hvoraf de 4000 Pd. i Stalden, og at Halvdelen heraf eller 2000 Pd. vilde gaa tabt, hvis der ingen Ajlebeholder fandtes, opsamles der aarlig i hele Landet 1120 Mill. Pd. Ajle, der ellers vilde gaa tabt. Sættes hvert Pd. Ajle til en Værdi af $\frac{1}{2}$ Øre**), vindes der aarlig her i Landet over $5\frac{1}{2}$ Mill. Kr. ved de 28000 Ajlebeholdere eller gennemsnitlig 200 Kr. for hver Beholder. Med disse Værdier for Øje kan man kun ønske, at Ajlebeholdernes Antal snarest muligt maa blive fordoblet.

Hvor stærk Forøgelsen i Antallet af Ajlebeholdere for Tiden er, giver Tabellen ligeledes nogen Oplysning om, idet den udviser, at der i det sidste Aar (1896) i de paagældende 150 Sogne er opført 302 nye Beholdere, altsaa 2 Beholdere pr. Sogn eller for hele Landet 3400. — Hvorledes Beholdernes Antal fordeler sig paa Landets forskellige Egne fremgaar af Tabellen.

*) De allerfleste af disse er sikkert byggede i de sidste 20 Aar. Hvor-naar den første Ajlebeholder er bygget her i Landet, har jeg ikke kunnet skaffe oplyst. Efter velvillig Meddelelse af Hr. Redaktør Chr. Christensen, Tune Landboskole, byggedes ved denne Skole en mindre, vandtæt Beholder i 1875. Denne er vistnok en af de første, der er bygget.

**) N. A. Hansen har i sine Forsøg faaet 1 Kande Ajle udbragt i ca. 3 Ø.

Tabel. 6.

Oversigt over de almindeligst benyttede Sædskifter.

Sædskifterne. (Forkortelser: Br. = Brak; Hbr. = Halvbrak; Vs. = Vintersæd; Vrs. = Vaarsæd; Bg. = Byg; Ha. = Havre; Bls. = Blandsæd; Rf. = Rod- frugter (og Kartofler); Bhv. = Boghvede; Sp. = Spergel; U. = Udlæg (Kløver og Græs); Stf. = Staldfoder; Bælgs. = Bælgsæd; Æ. = Ærter; Kart. = Kartofler; Grg. = Grøngød- ning; Lp. = Lupiner).	Nordjylland	Vestjylland	Midtjylland	Østjylland	Fyn, Langel. og Ærø	Sjælland og Samsø	Lolland, Falster, Møen, Bornholm	Hele Landet
1 Br. 2 Vs. 3-5 Vrs. 6-8(9) U. (lidt Rf. og Bælgs.)	15	4	15	7	3	3	"	47
1 Hbr. 2 Vs. 3-5 Vrs. 6-8 U.	2	"	"	"	"	"	"	2
1 Br. 2 Vs. 3-5 Vrs. 6-7 U.	"	"	1	1	"	"	1	3
1 Br. 2 Vs. 3-5 Vrs. 6-7 U. 8 Ha.	"	"	"	"	"	1	"	1
1 Br. 2 Vs. 3 Rf. 4-6 Vrs. 7-9 U.	"	"	2	1	"	"	"	3
1 Hbr. 2 Vs. 3 Rf. 4-6 Vrs. 7-8 U.	"	"	"	"	"	"	1	1
1 Br. 2 Vs. 3-4 Vrs. 5-7(8) U.	2	1	4	"	"	"	"	7
1 Br. 2 Vs. 3-4 Vrs. 5-6 U.	"	1	2	"	"	4	"	7
1 Br. 2 Vs. 3 Ha. 4 Vs. 5-6 Ha. 7-8 U. ...	"	"	1	"	"	"	"	1
1 Vs. 2-3 Vrs. 4-7 U. 8 Bhv.	"	"	1	"	"	"	"	1
1 Hbr. 2 Vs. 3-4 Vrs. 5-6 U.	"	"	"	"	3	"	4	7
1 Br. 2 Vs. 3-4 Vrs. 5-7 (8) U.	3	2	"	"	"	"	"	5
1 Vs. 2-3 Vrs. 4-7 U. 8 Bg.	2	"	"	"	"	"	"	2
1 Br. 2 Vs. 3-4 Vrs. 5-8 U. 9 Ha.	"	1	"	"	"	"	"	1
1 Br. 2 Vs. 3-4 Vrs. 5-6 U. 7 Ha.	"	"	1	1	5	8	"	15
1 Br. 2 Vs. 3-4 Vrs. 5-7 U. 8 Ha.	"	"	"	6	"	"	1	7
1 Br. 2 Vs. 3 Bg. 4-5 U. 6-7 Vrs.	"	"	"	"	1	"	"	1
1 Br. 2 Vs. 3 Rf. 4-5 Vrs. 6-8(9) U.	3	4	5	2	1	"	"	15
1 Vs. 2 Rf. 3-4 Ha. 5-7 U. 8 Sp.	"	1	1	"	"	"	"	2
1 Lp. 2 Vs. 3 Rf. 4-5 Vrs. 6-8 U.	"	"	1	"	"	"	"	1
1 Rf. 2-3 Vrs. 4 Vs. 5-6 Vrs. 7-8 U.	"	"	1	"	"	"	"	1
1 Br. 2 Vs. 3 Bg. 4 Rf. (og Stf.) 5-6 Vrs. 7-8 U.	"	"	2	1	2	12	1	18
1 Vs. 2 Kart. (og Æ.) 3-4 Vrs. 5-8 U.	"	"	1	"	"	"	"	1
1 Br. 2 Vs. 3 Bg. 4 Rf. (og Æ.) 5-6 Vrs. 7-10 U.	"	"	"	"	1	"	"	1
1 Br. 2 Vs. 3-4 Vrs. 5 Æ. 6 Ha. 7-8 U. ...	"	"	"	"	"	1	"	1
1 Hbr. 2 Bg. 3 Vs. 4 Rf. (og Stf.) 5-6 Vrs. 7 U.	"	"	"	"	"	1	"	1
1 Br. 2 Vs. 3 Rf. 4-5 Vrs. 6-7 U.	"	"	"	"	"	"	4	4
1 Hbr. 2 Vs. 3 Rf. 4-5 Vrs. 6 U.	"	"	"	"	"	"	3	3
1 Br. 2 Vs. 3 Rf. 4-5 Vrs. 6-7 U. 8 Ha. ...	"	"	1	2	4	"	"	7
1 Vs. 2 Rf. 3-4 Vrs. 5-7 U. 8 Bls.	"	"	1	"	"	"	"	1
1 Rf. 2 Vs. 3-4 Vrs. 5-6 U. 7 Ha.	"	"	"	2	"	"	"	2
1 Vs. 2 Bg. 3 Rf. (og Stf.) 4-5 Vrs. 6-7 U. 8 Ha.	"	"	"	1	1	"	"	2
1 Br. 2 Vs. 3 Bg. 4 Rf. 5-6 Vrs. 7-8 U. 9 Ha.	"	"	"	"	"	1	"	1
1 Br. 2-3 Vs. 4 Ha. 5-7 U.	2	"	"	"	"	"	"	2

Sædskifterne.
(Forkortelser, se pag. 184)

	Nordjylland	Vestjylland	Midtjylland	Østjylland	Fyn, Langel. og Æro	Sjælland og Samsø	Lolland, Falster, Møen, Bornholm	Hele Landet
1 Vs. 2 Ha. (og Kart.) 3 Vs. 4-9 U. 10 Bhv.	"	1	"	"	"	"	"	1
1 Br. 2 Vs. 3 Bg. 4-5 U. 6 Ha.....	"	"	"	"	1	"	1	2
1 Br. 2 Vs. 3 Bg. 4 Æ. 5 Ha. 6-7 U.....	"	"	"	"	"	"	1	1
1 Vs. 2 Kart. 3 Bg. 4 Vs. 5-7 U. 8 Bg....	1	"	"	"	"	"	"	1
1 Br. 2 Vs. 3 Vrs. 4 Rf. (og Stf.) 5 Vrs. 6-8 U.	2	"	1	5	1	"	"	9
1 Hbr. 2 Vs. 3 Grg. 4 Vs. 5 Rf. 6 Vaarrug 7-8 U.	1	"	"	"	"	"	"	1
1 Vrs. 2 Vs. 3 Rf. 4 Ha. 5-8 U.....	"	2	1	"	"	"	"	3
1 Vs. 2 Kart. 3 Ha. 4-8 U. 9 Bhv.	"	"	1	"	"	"	"	1
1 Br. 2 Vs. 3 Bhv. 4 Vs. 5 Ha. 6-8 U.	"	"	1	"	"	"	"	1
1 Br. 2 Vs. 3 Bg. 4 Rf. (og Stf.) 5 Ha. 6-7 U.	"	"	"	"	2	9	3	14
1 6rd. Bg. 2 Vs. 3 Bg. 4 Rf. 5 Ha. 6-8 U.	"	"	"	"	"	2	"	2
1 Br. 2 Vs. 3 Rf. 4 Ha. 5-6 U.	"	"	"	"	"	1	1	2
1 Br. 2 Vs. 3 Bg. 4 Rf. 5 Ha. 6 U.....	"	"	"	"	"	"	2	2
1 Vs. 2 Kart. (og Bg.) 3 Ha. 4-6 U. 7 Bhv.	"	1	"	"	"	"	"	1
1 Vs. 2 Rf. 3 Ha. 4-6 U. 7 Vrs.	"	3	"	1	"	"	"	4
1 Vs. 2 Kart. 3 Vs. 4-7 U. 8 Bhv.....	"	1	"	"	"	"	"	1
1 Vs. 2 Kart. (og Vs.) 3 Vs. (og Bhv.) 4 Vs. 5-9 U. 10 Bhv.....	"	1	"	"	"	"	"	1
1 Kart. 2 Vs. 3 Vrs. 4 Rf. 5 Vrs. 6-8 U....	"	1	2	"	"	"	"	3
1 Vs. 2 Kart. 3 Vrs. 4-8 U. 9 Sp.	"	1	"	"	"	"	"	1
1 Br. 2 Vs. 3 Vrs. 4 Rf. (og Bælgs.) 5 Vrs. 6-7 U. 8 Ha.	"	"	2	5	6	"	"	13
1 Vs. 2 Kart. 3 Ha. 4-7 U. 8 Ha.....	"	"	1	"	"	"	"	1
1 Br. 2 Vs. 3 Rf. 4 Ha. 5-7 U. 8 Ha.....	"	"	1	1	"	"	"	2
1 Stf. 2 Vs. 3 Ha. 4 U. 5 Ha. 6 Rf. 7 Ha. ...	"	"	"	1	"	"	"	1
1 Stf. 2 Vs. 3 Ha. 4-5 U. 6 Ha. 7 Rf. 8 Vrs.	"	"	"	1	"	"	"	1
1 Rf. (og Stf.) 2 Vs. 3 Bg. 4-5 U. 6 Ha. ...	"	"	"	"	1	"	"	1
1 Br. 2 Vs. 3 Bg. 4-5 U. 6 Rf. (og Stf.) 7 Vrs. 8-9 U.	"	"	"	"	1	"	"	1
1 Br. 2 Vs. 3 Rf. 4 Bg. 5-6 U. 7 Ha.	"	"	"	"	1	1	1	3
1 Stf. 2 Vs. 3 Ha. 4-5 U. 6 Rf. 7 Bg.....	"	"	"	"	1	"	"	1
1 Br. 2 Vs. 3 Bg. 4 Rf. (og Stf.) 5 Vrs. 6-7 U. 8 Ha.	"	"	"	"	"	12	1	13
1 Br. 2 Vs. 3 Rf. (og Stf.) 4 Ha. 5 Kløverfrø 6 Bg. 7 Rf. (og Stf.) 8 Bg. 9-10 U.	"	"	"	"	"	1	"	1
1 Hbr. 2 Vs. 3 Rf. 4 Bg. 5 U. 6 Vs. 7 Ha. 8 U.	"	"	"	"	"	1	"	1
1 Stf. 2 Vs. 3 Vrs. 4 Rf. 5 Bg. 6-7 U. 8 Ha.	"	"	"	"	"	1	"	1
1 Hbr. 2 Vs. 3 Bg. 4 Rf. (og Stf.) 5 Ha. 6 U.	"	"	"	"	"	1	"	1
1 Hbr. 2 Vs. 3 Rf. 4 Bg. 5 U. 6 Ha. 7 Rf. 8 Bg.	"	"	"	"	"	"	1	1
1 Br. 2 Vs. 3 Rf. 4 Bg. 5 Stf. 6 Bg. 7 U. 8 Ha.	"	"	"	"	"	"	1	1
1 Hbr. 2 Vs. 3 Rf. 4 Bg. 5 U. 6 Ha.....	"	"	"	"	"	1	"	1

Antallet af Møddinghuse (overdækkede Møddingsteder) er betydelig lavere, nemlig kun 506 i de 150 Sogne eller kun lidt over 3 pr. Sogn. Og Fremgangen for disses Vedkommende er ligeledes langt mindre, nemlig ialt 44, svarende til ca. 1 i hver 3 Sogne.

Angaaende Ajlens Anvendelse, da fremgaar det af Oversigten, at den næsten overalt anvendes til Græs (hyppigst 2 Aars og ældre Græsmarker samt vedvarende Græs) nemlig i 140 af de foreliggende Tilfælde. Fra 11 Egne angives den (tillige) benyttet til Vaarsæd. Fra 35 Egne lyder Anvendelsen paa Rodfrugter, men i Regelen tillige til Græs. I nogle faa Tilfælde angives den endvidere anvendt til Staldfoder og til Rug. Tiden for Udkørslen er i de fleste Tilfælde Foraaret, ofte tillige Vinteren, hvor Beholderne ere for smaa til at rumme Ajlen til Foraaret.

I Tabellerne 6, 7 og 8 er gengivet det væsentligste af det Materiale, der indkom som Svar paa Spørgsmaal 15 (de benyttede Sædskifter). Det er ikke lykkedes at finde en let overskuelig Form for dette ret betydelige Materiales Sammenstilling, idet man er gaaet ud fra, at en Gengivelse af selve de meddelte Exempler vilde kunne paaregne nogen Interesse, saa meget mere som der ikke — saa vidt vides — tidligere foreligger nogen Statistik over de her i Landet benyttede Sædskifter. Da der jo er visse mer eller mindre typiske Forskelligheder mellem Sædskifterne i Landets forskellige Egne har man endvidere ment at burde gengive Materialet landsdelsvis og har derved benyttet den i disse Meddelelser almindelig anvendte Inddeling. — I Tabel 6 findes opført de fleste af de Sædskifter, der ere opgivne som de almindeligst benyttede. Det Sædskifte, der hyppigst kommer igen, er, som det vil ses, det øverste paa Tabellen, der efter Vintersæd med forudgaaende Helbrak har 3 paa hinanden følgende Vaarsædafgrøder og derefter 2—3 Aars Græs. En Undersøgelse af Tabellen vil i det hele bekræfte den bekendte Omstændighed, at den overvejende Del af Landets Sædskifter lider af den Svaghed at have 2—3 efter hinanden følgende Vaarsædafgrøder. I øvrigt er Indholdet af Tabel 6 summarisk sammenstillet paa en mere overskuelig Maade i Tabel 9. Denne viser, at af de opgivne almindelige Sædskifter har 80 pCt. Helbrak, at der i 93 pCt. findes 1 Vintersædmark, medens Vaarsædmarkernes

Tabel 7.

Oversigt over ældre, men endnu benyttede Sædsifter.

Sædsifterne. (Forkortelser se Tab. 6)	Nordjylland	Vestjylland	Midtjylland	Østjylland	Fyn, Langeland, Ærø	Sjælland, Samsoe	Lolland, Falster, Møen, Bornholm	Hele Landet
	1 Br. 2 Vs. 3-6 Vrs. 7-10 U.	"	"	1	"	"	"	"
1 Br. 2 Vs. 3-6 Vrs. 7-8 U.	"	"	"	1	1	"	"	2
1 Br. 2 Vs. 3-5 Vrs. 6-7-8 U.	4	"	6	6	7	6	4	33
1 Vs. 2-4 Ha. 5-8 U. 9 Bhv.	"	1	"	"	"	"	"	1
1 Br. 2-3 Vs. 4-6 Vrs. 7-8 U.	"	"	2	"	"	"	"	2
1 Br. 2 Vs. 3-5 Vrs. 6-7 U. 8 Ha.	"	"	"	"	"	2	"	2
1 Br. 2 Vs. 3 Æ. 4-6 Vrs. 7-9 U.	"	"	"	"	"	"	1	1
1 Br. 2 Vs. 3-4 Vrs. 5 Æ. 6 Bg. 7 Vikker. 8 Ha. 9-10 U.	"	"	"	"	"	1	"	1
1 Br. 2 Vs. 3 Bg. 4 Æ. 5-6 Vrs. 7-8 U. ...	"	"	"	"	"	1	"	1
1 Br. 2 Vs. 3 Bg. 4 U. 5-6 Vrs. 7-8 U. 9 Ha.	"	"	"	"	"	2	"	2
1 Br. 2 Vs. 3 Vrs. 4 Æ. 5-6 Vrs. 7-8 U. ...	"	"	"	"	2	"	"	2
1 Br. (ell. Hbr.) 2 Vs. 3-4. Vrs. 5-6 U. ...	"	"	1	2	4	8	6	21
1 Vs. 2-3 Ha. 4-7 U. 8 Bg.	"	"	2	"	"	"	"	2
1 Br. 2 Vs. 3 Bg. 4 U. 5-6 Vrs. 7-8 U.	"	"	"	"	"	2	"	2
1 Br. 2 Vs. 3-4 Vrs. 7-8 U.	"	"	"	"	1	3	"	4
1 Vs. 2 Kart. 3-4 Vrs. 5-7 U. 8 Bhv.	"	"	4	"	"	"	"	4
1 Br. 2-3 Vs. 4-5 Ha. 6-8 U.	"	"	2	1	"	"	"	3
1-2 Vs. 3-4 Ha. 5-7 U. 8 Bg.	"	"	2	"	"	"	"	2
1 Vs. 2-3 Vrs. 4-7 U. 8 Bhv.	"	"	1	"	"	"	"	1
1 Sp. og Bhv. 2 Vs. 3-4 Vrs. 5-7 U. 8 Ha.	"	"	1	"	"	"	"	1
1-4. Vs. (lidt Bhv. og Kart.) 5-9 U. 10 Bg.	"	1	"	"	"	"	"	1
1 Sp. 2 Vs. 3-4 Vrs. 5-8 U.	"	2	"	"	"	"	"	2
1 Br. 2 Vs. 3-4 Ha. 5-8 U. 9 Bg.	1	"	"	"	"	"	"	1
1 Vs. 2-3 Vrs. 4-7 U. 8 Bg.	2	3	"	"	"	"	"	5
1 Br. 2 Vs. 3-4 Vrs. 5-7 U.	1	1	4	"	"	"	"	6
1 Hbr. 2 Vrs. 3 Vs. 4-5 Vrs. 6-8 U.	4	"	"	"	"	"	"	4
1 Vs. 2 Vrs. 3-7 U. 8 Bg.	1	"	"	"	"	"	"	1
1 Br. 2 Vs. 3 Æ. 4-5 Vrs. 6-7 U.	"	"	"	"	"	"	4	4
1-3 Vs. 4-9 U. 10 Bhv.	"	"	2	"	"	"	"	2
1 Sp. 2-3 Vs. 4 Sp. 5 Vs. 6-7 U.	"	1	"	"	"	"	"	1
1 Vrs. 2 Vs. 3-8 U. 9 Bls.	"	1	"	"	"	"	"	1
1 Sp. 2-3 Vs. 4-8 U.	"	1	"	"	"	"	"	1
1 Vs. 2 Bhv. 3 Vs. 4-9 U. 10 Bg.	"	1	"	"	"	"	"	1

Sædskifterne. (Forkortelser se Tab. 6).	Nordjylland	Vestjylland	Midtjylland	Østjylland	Fyn, Langeland, Ærø	Sjælland, Samsø	Lolland, Falster, Møen, Bornholm	Hele Landet
	1-2 Vs. 3 Ha. 4-6 U. 7 Bg.	1	1	1	1	1	1	1
1 Vs. 2 Bg. 3 Vs. 4 Ha. 5-10 U. 11 Bhv. ...	1	1	1	1	1	1	1	1
1 Br. 2-3 Vs. 4 Sp. 5 Vs. 6-8 U.	1	1	1	1	1	1	1	1
1 Br. 2 Vs. 3 Bg. 4 Æ. 5 Ha. 6-7 U.	1	1	1	1	1	1	1	1
1 Hbr. 2-3 Vs. 4-7 U.	1	1	1	1	1	1	1	1
1 Hbr. 2 Vs. 3 Ha. 4-5 U.	1	1	1	1	1	1	1	1

Antal kun rent undtagelsesvis er indskrænket til 1. Derimod har 40 pCt. 2 Vaarsædmarker, 56 pCt. har 3; 4 Vaarsædmarker forekomme sjældent. I 40 pCt. af de opgivne Tilfælde følger 2 Vaarsædmarker umiddelbart efter hinanden, og i 21 pCt. komme 3 saadanne Afrøder i Råd. Ved „Vaarsæd“ er der forstaaet Havre, Byg, Blandsæd (Blanding af Havre og Byg eller Havre og Vaarrug), Boghvede og Spergel, for saa vidt det høstes i moden Tilstand. Et Skifte med Rodfrugt forekommer i 56 pCt. af de almindelige Sædskifter. Herved skal dog bemærkes, at det langt fra i alle Tilfælde er et helt Skifte, idet en større eller mindre Del af Skiftet ofte er besaaet med Staldfoder. Ved Rodfrugter er forstaaet saa vel de 4 almindelige Arter af Foder-Rodfrugter som Kartofler og Sukkerroer. Det ses af Tabellen, at Rodfrugterne følge lidt oftere efter Vaarsæd end efter Vintersæd, og at der dobbelt saa hyppigt dyrkes Havre som Byg efter Rodfrugter, Grønjordssæd, i de fleste Tilfælde Havre, dog ogsaa ofte Byg, undertiden Blandsæd eller Boghvede, benyttes i Følge det foreliggende Materiale i omtrent hvert tredje Sædskifte. Hvad endelig Udlægsmarkernes Varighed angaar, da er knap Halvdelen toaarige, et lignende Antal treaarige, kun faa et- eller mere end treaarige.

I Tabel 7 er paa tilsvarende Maade gengivet de fleste af de opgivne Exempler paa saadanne Sædskifter, der i de paa-gældende Egne anses for at være forældede, men som dog endnu benyttes. Som man maatte vente, falder mange af

Tabel 8.

Oversigt over Sædskifter i de mere fremskredne Landbrug.

Sædskifterne. (Forkortelser se Tab. 6)	Nordjylland	Vestjylland	Midtjylland	Østjylland	Fyn, Langeland, Ærø	Sjælland, Samsø	Lolland, Falster, Møen, Bornholm	Hele Landet
	1 Hbr. 2 Vs. 3 Rf. 4-6 Vrs. 7-8 U.	"	"	4	"	"	"	"
1 Stf. 2 Vs. 3 U. 4 Rf. 5-7 Vrs. 8-9 U. ...	"	"	1	"	"	"	"	1
1 Br. 2 Vs. 3 Vrs. 4 Rf. 5-7 Vrs. 8-9 U. .	"	"	"	"	"	1	"	1
1 Hbr. 2 Vs. 3-4 Vrs. 5-6 U. 7 Bg. 8 Rf. 9 Ha. 10 U.	1	"	"	"	"	"	"	1
1 Stf. 2 Vs. 3 Rf. 4 Vrs. 5-6 U. 7-8 Vrs. 9 U.	1	"	"	"	"	"	"	1
1 Bg. 2 Vs. 3 Rf. 4-5 Vrs. 6-7 U.	2	"	"	"	"	"	"	2
1 Stf. 2 Vs. 3 Rf. 4-6 Vrs. 7-8 U.	2	"	"	"	"	"	"	2
1 Vs. 2 Rf. 3-4 Vrs. 5-6 U.	"	2	"	"	"	"	"	2
1 Hbr. 2 Vs. 3 Cikorie. 4-5 Vrs. 6 Rf. 7 Ha. 8-9 U.	"	"	1	"	"	"	"	1
1 Vrs. 2 Rf. 3 Vs. 4-5 Vrs. 6-8 U.	"	"	2	"	"	"	"	2
1 Br. 2 Vs. 3 Rf. 4-5 Vrs. 6-8 U.	"	"	6	2	"	"	"	8
1 Br. 2 Vs. 3 Bg. 4 Rf. 5-6 Vrs. 7-9 U. ...	"	"	3	"	"	"	"	3
1 Br. 2 Vs. 3 Rf. 4-5 Vrs. 6-7 U.	"	"	"	"	3	"	"	3
1 Br. 2 Vs. 3 Vrs. 4 Rf. (og Stf.) 5-6 Vrs. 7-8 U.	"	"	"	"	5	2	"	7
1 Br. 2 Vs. 3 Vrs. 4 U. 5 Vs. 6 Vrs. 7 Rf. 8-9 Vrs. 10-11 U.	"	"	"	"	"	1	"	1
1 Vs. 2 Rf. 3-4 Vrs. 5 Rf. 6 Bg. 7 U.	"	"	"	"	"	"	3	3
1 Stf. 2 Vs. 3 Rf. 4-5 Vrs. 6 U.	"	"	"	"	"	"	1	1
1 Vs. 2 Rf. 3-4 Vrs. 5-6 U. 7 Vrs.	"	2	"	2	"	"	"	4
1 Stf. 2 Vs. 3 Vrs. 4 Rf. 5-6 Vrs. 7-8 U. 9 Ha.	"	"	"	1	"	"	"	1
1 Br. 2 Vs. 3 Rf. 4-5 Vrs. 6-7 U. 8 Ha. ...	"	"	"	1	3	"	"	4
1 Rf. 2 Bg. 3 Stf. 4 Vs. 5 Rf. 6-7 Vrs. 8-9 U. 10 Ha.	"	"	"	"	1	"	"	1
1 Br. 2 Vs. 3-4 Vrs. 5-6 U. 7 Ha.	"	"	"	"	"	1	"	1
1 Vs. 2 Rf. 3 Ha. 4-6 U. 7 Bg.	1	"	1	"	"	"	"	2
1 Stf. 2 Vs. 3 Rf. 4 Ha. 5-7 U. 8 Vrs.	3	2	"	"	"	"	"	5
1 Rf. 2 Ha. 3 U. 4 Bg.	1	"	"	1	"	1	"	3
1 Stf. 2 Vs. 3 Ha. 4 Rf. 5 Ha. 6 U. 7 Ha. ...	"	1	"	"	"	1	"	2
1 Br. 2 Vs. 3 Rf. 4 Ha. 5-11 U. 12 Bg.	"	1	"	"	"	"	"	1
1 Stf. 2 Vs. 3 Vrs. 4 Rf. 5 Vrs. 6-7 U. 8 Ha.	"	"	1	1	1	2	"	5

Sædskifterne. (Forkortelser se Tab. 6)	Nørjyland	Vestjyland	Midtjyland	Østjyland	Fyn, Langeland, Æro	Sjælland, Samsø	Lolland, Falster, Møen, Bornholm	Hele Landet
1 Rf. 2 Vrs. 3 Stf. 4 Vs. 5 Vrs. 6 7 U. 8 Ha.	"	"	"	2	"	"	"	2
1 Vs. 2 Rf. 3 Ha. 4 U. 5 Bg.	"	"	"	1	"	"	"	1
1 Br. 2 Vs. 3 U. 4 Ha. 5 Rf. 6 Bg. 7 U. 8 Ha.	"	"	"	1	"	"	"	1
1 Hbr. 2 Vs. 3 Rf. 4 Bg. 5 U. 6 Ha.	"	"	"	2	"	"	"	2
1 Br. 2 Vs. 3 Bælgs. 4 Bg. 5 Stf. 6 Bls. 7—8 U. 9 Ha.	"	"	"	"	1	"	"	1
1 Rf. 2 Bg. 3 Vs. 4 Ha. 5—6 U. 7 Bls.	"	"	"	"	"	1	"	1
1 Br. 2 Vs. 3 Ha. 4—6 U. 7 Ha.	"	"	"	"	1	1	"	2
1 Rf. 2 Bg. 3 Stf. 4 Vs. 5—6 U. 7 Ha.	"	"	"	"	1	1	"	2
1 Br. 2 Vs. 3 Rf. 4 Bg. 5—6 U. 7 Ha.	"	"	"	"	"	"	3	3
1 Br. 2 Vs. 3 Bg. 4 Rf. 5 Bg. 6—7 U. 8 Ha.	"	"	"	"	"	"	3	3
1 Rf. (og Stf.) 2 Vs. 3 Rf. 4 Bg. 5 Rf. 6 Bg. 7—8 U. 9 Ha.	"	"	"	"	"	"	1	1
1 Stf. 2 Vs. 3 Vrs. 4 Rf. 5 Ha. 6—8 U.	2	1	"	"	"	"	"	3
1 Stf. 2 Vs. 3 Rf. 4 Bls. 5 U. 6 Kart. 7 Ha. 8 U.	1	"	"	"	"	"	"	1
1 Rf. 2 Bg. 3 Stf. 4—5 Vrs. 6—7 U.	1	"	"	2	"	"	"	3
1 Stf. (ell. Hbr.) 2 Vs. 3 Rf. 4 Vrs. 5—6 U.	3	3	1	"	"	"	"	7
1 Kart. 2 Vs. 3 Æ. 4 Bls. 5—8 U.	"	2	"	"	"	"	"	2
1 Stf. 2 Vs. 3 Rf. 4 Ha. 5—8 U.	"	"	2	1	"	"	"	3
1 Kart. 2 Vs. 3 Lp. 4 Vs. 5 Ha. 6—8 U.	"	"	1	"	"	"	"	1
1 Stf. (og Bg.) 2 Rf. (og Vs.) 3 Ha. 4 U.	"	"	1	"	"	"	"	1
1 Stf. 2 Vs. 3 Bg. 4 Kart. 5 Bls. 6—7 U.	"	"	1	"	"	"	"	1
1 Stf. 2 Vs. 3 Bg. 4 Ærtehave. 5 Rf. 6 Ha. 7—9 U.	"	"	"	1	"	"	"	1
1 Hbr. 2 Vs. 3 Rf. 4 Stf. 5 Vs. 6—8 U.	"	"	"	"	"	1	"	1
1 Hbr. 2 Vs. 3 Vrs. 4 Rf. 5 Vrs. 6 U.	"	"	"	"	"	3	"	3
1 Br. 2 Vs. 3 Bg. 4 Rf. 5 Ha. 6—7 U.	"	"	1	2	1	4	"	8
1 Vs. 2 Rf. 3 Vrs. 4 U.	"	"	"	"	"	1	"	1
1 Vs. 2 Rf. 3 Bg. 4 Rf. 5 Bg. 6—7 U.	"	"	"	"	"	1	"	1
1 Hbr. 2 Vs. 3 Rf. 4 Vrs. 5—6 U.	"	"	"	"	"	2	"	2

disse ganske sammen med de i Tabel 6 meddelte almindelige Sædskifter, idet man selvfølgelig i visse Egne maa kalde et Sædskifte almindeligt, som i andre Egne er forældet, og omvendt. Det ses saaledes, at det Sædskifte, som er opgivet flest

Tabel 9.
Oversigt over de vigtigste Afgrøders Hyppighed og
Rækkefølge m. m

Sædsrifter med	Alm. Sæd- skifter.	For- ældede Sæd- skifter.	Nyere Sæd- skifter.
	pCt.	pCt.	pCt.
Helbrak	80	75	36
Halvbrak	13	5	11
Ingen eller „benyttet“ Brak	7	20	53
1 Vintersædmark	93	86	97
2 Vintersædmarker	6	10	2
3 Vintersædmarker	1	4	—
1 Vaarsædmark	2	4	13
2 Vaarsædmarker ialt	40	34	39
2 paa hinanden følgende Vaarsædmarker	42	55	39
3 Vaarsædmarker ialt	56	56	40
3 paa hinanden følgende Vaarsædmarker	21	34	6
4 Vaarsædmarker ialt	2	10	3
Rodfrugter (delvis Staldfoder)	56	—	98
Rodfrugter efter Vintersæd	24	—	51
Rodfrugter efter Vaarsæd	30	—	48
Rodfrugter efter Udlæg	2	—	2
Grønjordssæd (oftest Havre)	36	25	41
Etaarige Udlægsmarker	5	—	17
Toaarige Udlægsmarker	47	36	63
Treaarige Udlægsmarker	43	48	17
Fireaarige Udlægsmarker	4	10	3
Fem—sexaarige Udlægsmarker	1	6	—
Havre efter Rodfrugter	62	—	43
Byg efter Rodfrugter	31	—	52
Blandsæd efter Rodfrugter	7	—	5
Staldfoder	3	—	32

Gange som almindeligt, ogsaa hyppigst er opgivet som for-
ældet (men da selvfølgelig fra andre Egne). For Landet som
Helhed kan de to Grupper bedst sammenlignes paa Tabel 9.
Det ses da heraf, at den væsentligste Forskel er Mangelen
af Rodfrugter i de gamle Sædsrifter, der endvidere i noget
større Udstrækning end de almindelige har flere efter hinanden
følgende Skifter med Vaarsæd, noget længere Græsleje samt
Grønjordssæd i noget mindre Omfang. Brak synes derimod at

Tabel 10.

Oversigt over Staldgødningens Anvendelse. Gødet og ikke gødet.

Afgroderne.	Sædskifterne.					
	a.		b.		c.	
	gødet	ikke gødet	gødet	ikke gødet	gødet	ikke gødet
Vintersæd	143	31	78	31	85	33
Rodfrugter	88	33	11	11	93	35
Staldfoder	25	9	1	3	84	12
Byg	37	109	18	61	22	77
Havre (ikke til Udlæg)	8	77	4	36	4	41
Blandsæd	10	43	6	13	12	25
Udlæg	64	111	17	71	66	61

være benyttet i noget større Udstrækning i de almindelige end i de forældede Sædskifter.

Tabel 8 giver en Oversigt over de fleste af de Sædskifter, der ere opgivne som benyttede i de mere fremskredne Landbrug. Adskillige af disse falder selvfølgelig ligeledes sammen med nogle af de i Tabel 6 meddelte. Ses Hovedindholdet af Tabellen i mere summarisk Skikkelse, saaledes som det er fremstillet i sidste Rubrik paa Tabel 9, viser der sig imidlertid meget betydelige Forskelligheder mellem disse nyere og de almindelige Sædskifter. Brakken er saaledes trængt meget stærkt tilbage, særlig til Fordel for (og ved Hjælp af) Staldfoder og Rodfrugter. Vaarsædsmarkerne er blevne bedre skilt fra hinanden, saaledes at i alt Fald 3 paa hinanden følgende Skifter med Vaarsæd her er sjælden, og Vaarsæddyrkningen er i det hele reduceret noget. Græslejet er blevet kortere, og Grønjordssæd lidt hyppigere.

Med Oplysning om Sædskifterne var der tillige forlangt Oplysning om, til hvilke Afgroder der i Regelen gødedes. Meddelelse herom savnes i mange Tilfælde, men der er dog ved ca. 400 Opgivelser om Sædskifte tillige givet Oplysning om Staldgødningens Anvendelse. Denne Del af Materialet har sin Interesse og skal derfor gengives i Sammendrag. I Tabel 10 er givet en Oversigt over, i hvor mange Tilfælde der henholdvis

Tabel 11.

Oversigt over Staldgødningens Anvendelse. Antal Gange gødet i Rotationen.

Antal Gange gødet i Rotationen.	Antal Sædskeerter.			
	a.	b.	c.	Ialt
4-5 Marks Drift gødet 1 Gang.....	—	—	2	2
do. — 2 —	—	—	1	1
6 Marks Drift — 1 —	8	14	3	25
do. — 2 —	6	3	7	16
do. — 3 —	2	—	3	5
7 Marks Drift — 1 —	16	12	6	34
do. — 2 —	29	6	20	55
do. — 3 —	6	2	9	17
do. — 4 —	—	—	2	2
8 Marks Drift — 1 —	21	18	3	42
do. — 2 —	57	22	31	110
do. — 3 —	12	1	18	31
do. — 4 —	—	—	6	6
9 Marks Drift — 2 —	8	5	3	16
do. — 3 —	4	2	5	11
do. — 4 —	—	—	3	3
10-11 Marks Drift — 2 —	5	5	—	10
do. — 3 —	2	—	8	10
do. — 4 —	—	—	4	4
do. — 5 —	—	—	1	1

er gødet og ikke gødet til de forskellige Hovedafgrøder. Der foreligger Oplysning herom for ialt 1759 enkelte Marker. Materialet er paa Tabellen delt i de 3 Grupper af Sædskeerter: a. almindelige (788 Marker), b. forældede (361 Marker) og c. nyere (610 Marker), og under hver af disse er opført, hvor mange Gange hver enkelt Afgrøde er opgivet som gødet eller ikke gødet. Til Tabellen skal endnu bemærkes følgende: Den ikke gødede Vintersæd forekommer i alle 3 Sædskeftergrupper hyppigst i Jylland (86 mod 9 paa Øerne), hvor den da i et stort Antal Tilfælde angives at faa Kunstgødning. De ikke gødede Rodfrugtmarker ere hovedsagelig Sukkerroemarker paa Øerne (49 mod 30 i Jylland, der da for en stor Del er Kartoffelmarker). Staldfoder gødes i de fleste Tilfælde. Byg er i det langt over-

vejende Antal Tilfælde ugødet (ialt 247 mod 77 gødede). Forholdet er dog meget forskelligt i Jylland og paa Øerne; thi medens der fra Jylland er opgivet 70 Marker som gødede mod 92 ugødede, er der fra Øerne kun opgivet 7 Bygmarker som gødede mod 155 som ugødede. Havre er, hvor den ikke er benyttet til Udlæg, næsten overalt ugødet, hvilket ligeledes gælder det store Flertal af Blandsædmarker. Til Udlæg er der gødet i 147 Tilfælde, ikke gødet i 243 Tilfælde. For Udlægsmarkernes Vedkommende viser Tabellen en stærk Udvikling fra ugødet til gødet i de 3 Sædskeftegrupper saaledes, at der i de forældede Sædskefter kun er gødet til Udlæg i ca. 20 pCt. af de opgivne Tilfælde, i de almindelige Sædskefter 36 pCt. og i de nyere Sædskefter 52 pCt. af de opgivne Tilfælde.

Der er endvidere søgt Oplysning om, hvor mange Gange der i de forskellige Sædskefter er gødet i Rotationen. Det herhenhørende Talmateriale findes i Sammendrag fremstillet i Tabel 11. Det fremgaar heraf, at 8 Marks Driften afgjort er den hyppigst forekommende, og at den almindeligste Gødskningsmaade bestaar i, at der i en 8aarig Rotation gives Staldgødning 2 Gange; den ene Gang er da som oftest til Vintersæd, den anden Gang enten til Roer eller Udlæg. I et betydeligt Antal Tilfælde gives dog al Staldgødning en eneste Gang og da hyppigst til Vintersæd. I en saadan Drift faar Jorden altsaa kun (Stald-)Gødning hvert 8. Aar. Dernæst er 7 Marks Driften den almindeligste, hvor ligeledes 1 a 2 Gange Gødskning forekommer hyppigst. 6 Marks Driften er heller ikke sjælden; i denne er 1 Gang Gødskning i Flertal. 9—11 Marks Drift er kun opgivet i forholdsvis faa Tilfælde. En Sammenligning mellem de 3 Sædskeftegrupper a, b og c viser ret tydeligt, at Udviklingen gaar i Retning af at fordele Gødningen paa flere og flere Skifter i Rotationen. I 8 Marks Driften er 1 Gang Gødskning saaledes forholdsvis hyppigst i de gammel-dags Drifter, noget mindre hyppigt i de almindelige og sjældent i de nyere Sædskefter. To Gange er det almindeligste baade i de almindelige og nyere Drifter, men forholdsvis mindre hyppigt i de gamle Sædskefter. 3 Gange forekommer saa godt som aldrig i de gamle, forholdsvis faa Gange i de almindelige, men (endog sammen med 4 Gange) meget almindeligt i de nyere Sædskefter.

Paa Spørgsmaalet om, hvilke Ukrudtsplanter, der var særlig fremtrædende i Sommeren 1896 foreligger der ca. 300 Opgivelser. Af disse lyde 88 paa Tidsler (vistnok saa godt som altid Agertidssel), deraf flest fra Sjælland, færrest fra Vestjylland, 42 Opgivelser lyder paa Agerkaal, 18 paa Kiddike, deraf flest fra Vestjylland, 12 paa Agersennep (disse 3 Arter bliver der dog som bekendt ikke altid skelnet imellem), 41 lyder paa Følfod, 14 paa Pileurt, næsten alle fra Vest- og Nordjylland, 14 paa Svinemælk, 12 paa „Melde“ (Hvidmelet Gaasefod), mest fra Nordjylland, samt et mindre Antal paa Rødknæ, Vild Gulerod, Kvik, Padderokke, Lugtløs Kamille, Mælkebøtte, Valmue, Hvid Oxøje o. fl. Angaaende Ukrudtsplanternes henvises i øvrigt til Dr. E. Rostrups Oversigt over Plantesygdomme osv. (dette Tidsskrifts 4. Bd.).

Der indsamledes endelig forskellige Oplysninger angaaende den Skade, som forskellige Dyr, saasom Spurve, Krager, Mus, Smelderlarver, Knoporme osv. skønnes at have gjort, om Oldenborrelarver m. m. Det herhen hørende Materiale vil ventelig blive bearbejdet af Dr. J. E. V. Boas og forbigaaes derfor her.